

Est. A-14849

Spreddikis,

nekruhſchu nemſchanas laikâ teiktš

no

Tartu Riikliku Üli
Raamatukog

Dohbeles un Behrsmuischas draudses mahzitaja

R i c h t e r ,

tanni

28tâ deenâ leetusmehneſcha, 1828tâ gaddâ.

Jelgawâ,

drikkehts pee J. W. Steffenhagen un dehla.

1829.

Der Druck ist erlaubt. Dorpat, am 18ten Ja-
nuar 1829.

Stellvert. Präsident der Censur-Comität:
wirkl. Staatsrath und Ritter G. Ewers.

(L. S.)

Est A

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

33484

Sahds irr tas zilweks, kas no Deewa schehla-
stibu warr zerreht? — Tas, kas beswainigi stai-
ga; kas skaidribai un taisnibai ne-atraujahs; kas
Deewa bausleem un waldischanas likkumeem pa-
klausa! Beswainigi tapt, pehz skaidribas un
taisnibas dsihtees, Deewa bausleem un waldi-
schanas likkumeem paklausih — to mehs ap-
nemmainees; us to lai muhs stiprina Deewa
wahrds. Pasaules trohksni mehs pee Deewa
meeru meklejam. Ta Kunga meers irr ar teem,
kas Winna wahrdu turr.

Taws wahrds, at Kungs un Deews, irr
mannas fahjas spihdeflis, un weens gai-
schums us manneem zesteem. Zaur Tas
wahm pawehleschanahm tohpu es fapratz

tigs, tadehl eenihstu es wiffus wiltigus zellus. Es esmu swehrejis, un turrefchu to stipri, fa es Tawas taifnibas teefas gribbu fargabt. (Dahwida dseefinu graham. II9. IO5.) Amen!

Ewangel. Matt. 22, 15 lihds 22.

Blehdibas sinnafehana naw gudriba, un fur to grehzineefu padohms, tur naw faprattiga buhfchana. (Sihrafa gudr. gr. IO, IO8.) Tà tas arri notiffe pee scheem Wariseëreem. Tee gudrineefi sinmaja ta Kunga Jesus labbu firidi, fà Winnam schehl buhs, kad laudim gruhti flahjahs. Winni arri sinmaja, fà tas Kungs bija weens pateefigs mahzitais; taphez tee fahrdinadami prassija: Arrig wehzehts tam Keisaram meflus doht, jeb ne: — Bet pee grehzineefu padohma naw faprattiga buhfchana; arri schee gudrineefi ar redsedamahm azzim ne redseja. Tee neapdohmaja, fa Keisars irr no Deewa, fa waldischana irr Deewa fullainis, un fa neweena walsts newarr buht bes nodohfchanahm un bes makfaschanahm. Tee Wariseëri dohmaja; kad Winsch

fazzihš: „mesli irr jadohd“ — tad mehš laudin rahdisim winna zeetu firidi. Kad Winsch fazzihš: „jums naw jadohd“ — tad Winsch irr jafagrahbj kà dumpjadarritais prett Keisararu. Zomehr winni Jesu ne peewihle. Jesus fazzija: dohdeet man fchurp to nohmas naudu! Un atkal, teem rahdidams ta Keemeru Keisara sihmi un bildi, kas us to naudu usspeesta bija, Winsch mahzija: dohdeet Deewam, kas Deewam peederr, un tam Keisaram, kas tam Keisaram peederr! Neatraujaitees Deewam muhschigi, neatraujaitees Deewa ahri-gahm eestahdischanahm laizigi.

Zilweks daschkahrt nomaldahš no ihsta zella. Lai winsch atkal uswests taptu us taisnibas un skaidribas zelleem, tadeht Deews semmes-waldischanu irr eezehlis. Deews irr tas wisšaugstafais walditais, un tas semmes-tehws irr Winna weetneeks sawâ semnê. Bes waldischanas ne buhtu meers un drohschiba. Waldischana irr Deewa fullainis, kas glahbj un farga tohs taisnus, bet sohda tohs netaisnus. — Ja juhs, manni draugi, negribbat Deewam atrautees, tad neatraujaitees Deewa eestahdischanahm; ja juhs

gribbat Deewam doht, fas Deewam peederr, —
 tad mahzaites schodeen:

Keisaram doht, fas Keisaram peederr.

Deewam nahkabs gohds un paklausifchana.
 Tam semmes-tehwain, fo Deews pats augsta
 weeta eezehlis, tam arri peederr gohds un paklau-
 sifchana. Zaur Winnu mums wisseem labbi
 flahjabs. Winsch isdohd taifnibu wahjeem un
 stipreem, maseem un leeleem, nabbageem un tur-
 rigeem. Winsch walda faru walsti, ta fa labs
 un gudris namma-tehws faru nammu.

Weena femme irr lihdsinajama weenahm
 mahjahm. Neds tas fainneeks, neds tee faines-
 laudis redsehs labbas deenas ween, bet arri lau-
 nas. Zur neween irr masi, weegli darbi; bet
 arri dasch gruhts, fuhrs darbs. Tomehr labs
 strahdneeks ne taupahs, un labbums atlezz no
 winna strahdaschanas winnam pascham un arri
 zitteem. — Walsts eedsihwotaji arri neredf lab-
 bas deenas ween. Par semmes labbumu ja-
 strahda un daudfrei japuhlejabs. Bet gohdigs
 appakschneeks darra tikfufchi to, fas peenah-
 fabs; beidsiht labbums atlezz winnam pascham
 un arri zitteem. — Namma = tehws prassa,

lai faine tikkufchi dsennahs pehz mahju lab-
 buma; jo winsch teem dohd farwu algu. Urri
 semmes-tehws to prassa, lai appafschneekei dsen-
 nahs pehz semmes labbuma. Urri semmes-tehws
 appafschneekeem algu dohd. Kurfch nesinnatu,
 kahda ta alga irr, fo semmes-tehws mums dohd?
 Za irr drohfschiba, ta irr isglahbfchana no
 launeem laudim, ta irr taifniba, tikpatt ma-
 seem, ka leeleem. Pateesi! dahrga lohne, kas
 firdi mahf zillaht un prahdu stiprinaht. — Un
 woi tahds leels labbums ne buhtu jamefle, jeb-
 fchu kahdu brihd' gruhti flahthohs? Woi fain-
 neeks nezeesch daschadu gruhtumu farwu mahju
 deht? Aufsts leetus lihst; winsch strahda! Kar-
 sta faule spihd un degg; winsch strahda! falna
 grausch; winsch strahda! — Kadehk strahda
 winsch? — Sawahm mahjahm par labbu, un
 zaur tahm mahjahm few pascham! Tapatt arri
 labs appafschneeks puhlejahs semmes labbuma
 deht. Za tai tehwu-semmei labbi flahjahs, tad
 arri labbi flahfees ikweenam semmes eedsihwo-
 tajam.

Semmes labbums newarr pastahweht bes
 teefahm; teefas newarr pastahweht bes makfa-

fchanahm. — Zffatris, kas kahdu ammatu us-
 nemm, tas arri no ta pahrtift gribb. Kad juhs
 wezzafi! faweem behrneem nowehlat kahdu am-
 matu mahzitees, tad juhs negribbat wifs, lai
 behrni ubbaga maifi ehd; bet jo wairak tas irr
 juhfu prahts, lai behrni labbi pahртеef. Urri
 teefas ammatam nahkabs sawa pahrtifschana. —
 Bet fur tad nu gaddisees ta pahrtifschana, ne ka
 no tahs mahtes, kas muhs wiffus audsina un
 usturr, no tahs semmes; un ihpaschi no teem,
 kas zaur semmes kohpschanu labbumu panahf.
 Mesli irr waijadfigi! Gruhti nahkabs gruhtos
 gaddos; bet — draugi! — ka tad buhtu, kad
 mehs tohs pahri sudraba graschus drihstetum pa-
 turreht, bet kad mehs meeru un drohschibu buh-
 tum faudejuschi? — Ko darritu tu semmes-
 strahdneeks, kad teefas un makfaschanas nebuhtu,
 un kad tew noteef pahriba? Kad faininsch isarr
 tawu eschu, pahrzelt tawus rohbeschus, nozehrt
 tawu birsi, laupa tawus lohpus un sirgus, no-
 kauj tawu kalponi, kalpu, behrnu un feewu? —
 Ko darritu tu ammatneeks, kad jebkurfch zits zil-
 weks tew atnemptu tawu darbu bes makfas? Ko
 darritu tu prezzineeks, kad tawas prezzes bes

maffas iskafitas tohp? — Woi ta nebuhtu fau-
 fchanas teefa? Woi stipris meschaswehrs nebuhtu
 laimigaks par temi? Woi tee pahri fudraba
 grafchi tew labbaki patiftu ne kà feewa, behrns,
 kalps, lauks, dahrf' un zitta rohziiba? Nè, mans
 draugs! kam peederr ta fudraba grafcha sihme?
 „Ta sihme peederr tam Keisaram!“ Nu, tad
 dohd Keisaram, kas Keisaram peederr.

Semmes labbums ne warr pastahweht bes
 farra=spheka. Kad wiffa pafaulè meers un
 taisniba buhtu, tad farra=spheks ne buhtu waija-
 dsigs. Bet, to gann warr fapni eedohmatees, to-
 mehr mehs to neredsefin wifs ar fawahm meesi-
 gahm azzin, ka wiffi zilweki labbi un taisni irr.
 Un arri tur, fur meers tohp mihlohts; arri tur
 daschureif nemeers zellahs. — Utminmaitees! woi
 juns pascheem wehl naw nefad kahda rohbeschu
 kilda bijufi? Woi juhfu muischahm newaid wehl
 wairak to teefaschanu un darrifchanu fawa ihpa-
 schuma deht? Kà tad starp leelahm walstehm
 buhtu muhschigs meers? — Besdeewigi eenaid-
 neeki muhsu tehwa=semmei mahzahs wirfù; teem
 prettim jakarro; ta meera deht irr jazeesch ne-
 meers. Klaufaitees tad, fo Dahwids fakka: **Ta**

Kunga labba rohka irr paaugstinata, ta
 Kunga labba rohka darra spehzigus dar-
 bus un uswarrefchanu. (Dahwida dseefinu
 gr. II 8, 16.) Lihds fchim ta Kunga rohka strah-
 daja spehzigus darbus prett :zetizzigeem eenaidnee-
 keem. Ta Kunga wahrds arri jo prohjam mums
 sohla uswarrefchanu.

Gohds Deewam! Pahr mums Deews fawu
 stipru rohku turr. Tas Kungs patt' farra-brees-
 mas pahr mums turr labbu wakti. Bet zilwe-
 kam arri pascham us to jadsennahs labbumu pa-
 nahft. Tas peenahkajs teem appakschneekeem
 waldifchanai peepalihdseht, lai meers un droh-
 schiba paleef ne schaubita tehwu-semme. Messli
 jadohd! Jauni laudis jadohd pee farra-spehka.
 No pusstuhkstoscha aiseet tschetri to semmi far-
 gahf, lai tee zitti dsihwo drohschumâ.

Draugi, klausitaji! fo es no mannas firds us
 juns runnaju, to nemmeet pee fawas firds! —
 Kad draugi schkirahs, kad labs behrns aiseet us
 tahlu weetu, kad labs dehls tohp par farrawihru
 isredsehts; tad affaras birst. Swehts irr tahdu
 affaru amohhts. Bet ta besgalliga baidifchana
 no saldatu ammata ne fo nederr. Isbailes zil-

wefu pahremm, firds fchaubahs, grehks zel-
lahs. Tad tohp dsirdetas breefmigas leetas.
Jauni laudis isbehg, kawe fainneekam darbus;
nobehdajufchees flehpjahs pa mescheem; zitti pret-
tim kaudamees fawas rohkas ar affinim apgah-
na; zitti kahju jeb rohku maitajufchees: wiffu
fawu muhschu ubbagi paleef; — un arri tee, kas
tahdus flepkawa darbus ne darra, arri tee —
usturru mekledami — fahf sagt un tohp par
kaundarritajeem. — Uk! ta bailiba ne isglahbj
ne weenu, bet dseinde grehkus un nelaimi. Slep-
kawam flepkawa teefa; behgleem wasanku teefa.
Uk, tu nelainigais! Kur tu behgsi? Upstahjees!
Klausees ko sunama firds tew fakka! Tu darri
grehku! Tu darri gruhtuumu taweem wezzakeem
un peederrigeem! Ne behds wis! Zebfchu tu steig-
tohs un skreetu, grehks skreen tew lihds. Grehks
dusf tawâ asofi. — Kungs un Decws! apscheh-
lojees; raddi jaunu firdi un atjaumotu garru!

Draugi! es lassu juhfu firdis. Dasch doh-
ma: ko zilweks spehj prett tahdahm bailehm? —
Es, juhfu draugs un mahzitais, junns atbildu
ar Salamana wahrdeem: ta bihfafchana nez
nahf no zittas leetas, fâ ween no tam,

fad zilwekam faprafchanas palihdsiba peez
truhfst. (Gudrib. gr. 17, 12.) Zaur wairotu
atfihfchamu bailes suhd. — Woi malditais ug-
guns, spihganis — naw daschu labbu baidijis?
Klahtojees, draugs; tu redsefi ka naw jabaidahs!

Tahds pats leefs ugguns irr dauds lauschu
azzis ta saldatu nemfchana. Apluhfojeet saldatu
buhfchamu klahtaki; ta bailiba suddihis. — Woi
saldatu ammatš naw waijadfigs? Winsch irr
waijadfigs; jo bes winna nefad meers ne buhtu
pafaulê. Karsch pats irr daudsreis waijadfigs;
pehrkons un wehtra fkaidro gaisu, karsch fkaidro
to pafauli. Karrawihra ammatš irr waijadfigs,
tas irr no Deewa, un Deewa paligs irr ar teem,
kas fawu ammatu peenahkami strahda. Arri
Abraäms un Dahwidš bija karrawihri ar Deewa
paligu. — Un woi saldatu ammatš irr tahds
gruhts ammatš? Labbam zilwekam wiffur irr
istifschana; netiflam nefur labbi. Itweenam
kas gribb ehst, tam arri jastrahda. Un muhfu
semmes waldifchana ruhpiigi gahda, ka tee karra
strahdneeki baddu nezeesch. To mehš no pascheem
zitfahrigeem draudseslohzeeklein warram dsirdeht,
kas jau Keisara deenestâ stahw, un ne retti us

ihfu laiku atnahk fawus raddus apmekleht. — Un woi saldatu ammatš irr tahds breefmigs ammatš? Buhš gamm zitti tikpatt breefmigi ammati. Woi kuggineeku, woi jubras sweineeku ammatš irr bes bailibahm un breefmibahm? Un kurfch zits zilwekš warr teescham sinnaht, kahds winna gals buhs? Zif laudin pee darba un us zellu nelaimē usbruhk. Zits kahju, zits rohku apwaino, zits meschōš tohp fadausihš, zits nofliht. Deewa spreedumam neweens neišbehg; un kas zaur grehkeem dohma isbehgt, tas krahjahš grubtumu. Kas Deewu bihstahš, tas lai irr drohch. **Tas Kungs darra labbumu tahm labbahm un tizzigahm firdim.** (Dahwida dseefinu gr. 125, 4.)

Tapatt, fà mums weenâ meefâ daudš lohzeffi irr, un wisseem teem lohzeffeem naw weenahds darbs; tapatt effam mehš daudš weena meefa eefch Kristus, bet fawâ starpâ effam mehš zits zittu lohzeffi. (Pahwila gr. us t. Neemereem 12, 4. 5.) Mehš wiffi effam weenas meefas lohzeffi, bet ne wisseem lohzeffeem irr weenahds darbs. — **Ta tauta, kas weenâ semmê dsihwo, irr — tà fak-**

foht — weena patti meesa, un ikkatriš eedsihwotais irraid lohzeelis pee tahs. Ne wisseem eedsihwotajeem irr weenahds ammatš un weenahds darbs; tomehr wisseem bes apnikschanas jastrahda, neween preeksch fewim, bet arridsan preeksch tehwa semmes labbuma. Itweenam irr fawš darbs, lai winsch to pehz ta semmes-tehwa schehliga prahta labbi pastrahda. Lai namina-tehws fohpj fawu nammu, lauzineeks fawu lauku, ammatneeks fawu ammatu. Lai arri karrawihrs peemim, fa winnam jagahda par tehwu semmes drohshumu!

Neds! faule spihd us semmu salmas juntinu. Appaksch ta juntina affaras biršt us semni, nopuhtas fahpj us debbesim. Tehws rauda pehz fawa dehla, laulahts draugs pehz laulata drauga, brahli un mahfes pehz brahla. Remdeet fawas behdas! lai pahreet tas affaru=lectus; arri juhfu firdiš atspihdehs ta Deewa schehlastibas faule. Padohdaitees Deewa prahtam, atwerreet Jesus wahrdeem fawu firdi. Ur labbahi un ar tizzigahi dohmahi meklejeet paligu un meeru pee fawas leelakas mantas, pee ta Deewa wahrda. Uschfirreet to wezzu mahjas Bihbeli

no tehwu tehweem. Tas Kungs, fas tehwu
 tehweem eepreezinafchanu dewis irr, tas juns
 apmeerinafchanu neleegs. Klaufaitees to dee-
 wigu mahzitaju: — dohdeet Deewam, fas
 Deewam peederr; dohdeet Keisaram, fas
 Keisaram peederr. Klaufaitees, fo Deewa
 wahrds sohla: tas Kungs darrihs labbumu
 tahm labbahm un tizzigahm firdim. Urri
 muhsu firdim tas Kungs darrihs labbumu, kad
 mehß pehz winna haufleem dsihwojam. Un
 tahs taifnibas darbs buhs meers, un tahs
 taifnibas auglis buhs duffefchana un mees-
 riga buhfchana muhschigi. (Esaías 32,
 17.)

Meera leelkungs, Jesu Krist,
 Kas pats lizzees frustâ fist, —
 Wellam galwu faminnis,
 Deewa meeru eedewis, —
 Muhs ar meeru apfwehti.
 Par to tawi lautini
 Lewim pateiks preezigi.

Amen!

Nach vorläufiger Prüfung dieser Handschrift von Seiten des Kurländischen Consistorii wird hiedurch bescheinigt, daß selbige nichts gegen die ausdrücklichen Bestimmungen der Augsburschen Confession enthält.

Schloß Mitau, den 9ten Januar 1829.

Gotthard von Bistram, Kanzler.

Kurländischer Superintendent,
Dr. Richter.

Consistorialrath Kupffer.

(L. S.)

Secretair E. W. Slevogt.